

درس پانزدهم

«میوهی هنر»

آموختنی‌ها

۱. روحیه سودمند بودن و ضررهای بی‌فایده بودن
۲. شب‌چله
۳. واژه‌های مختلف
۴. آشنایی با پروین اعتصام و اثر وی
۵. راهکارهایی جهت درست‌نویسی و تقویت املا

جعبه‌ی کلمات

کلمات مترادف

.....: فرجام	.....: آوخ	.....: موسم	.....: جور:
.....: حکمت: دانش، علم	.....: هیزم: چوب خشک	.....: بار: محصول، ثمر، نتیجه	.....: سپیدار: نام درختی است.
.....: دَکّه: دُکان، مغازه	.....: آتشگر:	.....: شام: شب	.....: بیخ:
.....: لاطون:	.....: گیتی: جهان	.....: توده:	.....: بُن: ریشه
.....: جاهل:	.....: ادبار:	.....: دهقان:	.....: شاخ: شاخه
.....: ولیکن:	.....: مزد: پاداش	.....: برافروخت: روشن کرد	.....: تیشه:
.....: بستاید: ستایش کند	.....: خوار: پست، حقیر	.....: بگریست:	.....: جرم: گناه، اشتباه
.....: بَرکشد: بلند کند	.....: بنالید: ناله کرد، گریه کرد	.....: دگر بار: دوباره	.....: بس: کافی
		.....: سرشاخه‌ی خشک درختان	.....: هیمه: هیزم، چوب خشک،

کلمات متضاد

.....: دشوار = آسان، سهل	.....: شام = روز، صبح	.....: خوار = سربلندی، افتخار
	.....: جرم = صواب	.....: فرجام = انجام

کلمات هم‌خانواده

.....: شبّه، شبیه، شباهت، مشبه، تشبیه	.....: جرم، مجرم، جریمه، جرائم	.....: حکمت، حکما، حکیم، حکیمانه
.....: شعله، مشعل، اشتعال، مشتعل	.....: جاهل، جهل، جهالت، مجهول	.....: تعریف، عرف، عارف، معروف

پیشوند «بی» همیشه جدا از کلمه‌ی پس از خود، نوشته می‌شود (مانند: بی زحمت، بی نظم، بی شخصیت، بی عرضه). ولی در بعضی از کلمات که معنای آن با «بی» کامل می‌شود و از اجزای همان کلمه می‌باشد به کلمه می‌چسبند مانند: بیمار، بیهوده، بیچاره، بینوا ...

الف: در کدام گزینه پیشوند «بی» نباید پیوسته نوشته شود؟

(۴) بیخانه

(۳) بیراه

(۲) بیخود

(۱) بیمار

ب: با استفاده از واژه‌نامه پنج کلمه بنویس که (بی) از اجزای آن باشد. (مانند بیهوده)

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

پ: پنج کلمه با پیشوند «بی» بنویس که از کلمه جدا باشد.

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

Two empty rounded rectangular boxes for writing words.

ت: جاهای خالی را با کلمه‌های داخل کمانک پر کن:

(۱) هر جا گل هست ..... نیز وجود دارد. (خار - خوار)

(۲) آن ..... شنیدید که در باغ یکی روز (قصه - غصه)

(۳) کاین ..... حاصل بود و نیست تو را بار (موصم - موسم)

۱ شمع خانو: هی هر واژه را به آن متصل کن.

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

الف: عبارت «این دکه و بازار، هم‌معنی «این گوی و این میدان» است.

ب: مصراع «کردار نکو کن، که نه سودی ست ز گفتار، توصیه به درست سخن گفتن می‌کند.

پ: ضرب‌المثل «مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید می‌ترسد، به انسان‌های ترسو اشاره می‌کند.

۳ در هر عبارت، شبه‌جمله‌ها را مشخص کن.

الف: در خم زلف تو آویخت دل از چاه زنج (زنج: چانه) آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد
 ب: افسوس که شد دلبر و در دیده‌ی گریان
 پ: ادب و شرم تو را خسرو مه رویان کرد
 ت: الحمد لله، به خیر گذشت.

۴ ابیات زیر را به نثر روان بازگردان.

الف: از گفتمی ناکرده و بی‌پوده چه حاصل کردار نکو کن که نه سودی ست ز گفتار

ب: آوخ که شدم هیزم و آتشگر گیتی اندام مرا سوخت چنین ز آتش ادبار

پ: خندید بر او شعله که از دست که نالی ناچیزی تو کرد بدین گونه تو را خوار

الف: در کدام گزینه، واژه‌ی مخفف به کار نرفته است؟

- ۱) از آن پس نهاد از بر خاک سر
- ۲) از گفته‌ی ناکرده و بیسوده چه حاصل
- ۳) آن قصه شنیدید که در باغ یکی روز
- ۴) آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت

ب: در کدام مصراع، که، حرف ربط نیست؟

- ۱) آن شاخ که سر بر کشد و میوه نیارد
- ۲) خندید بر او شعله که از دست که نالی

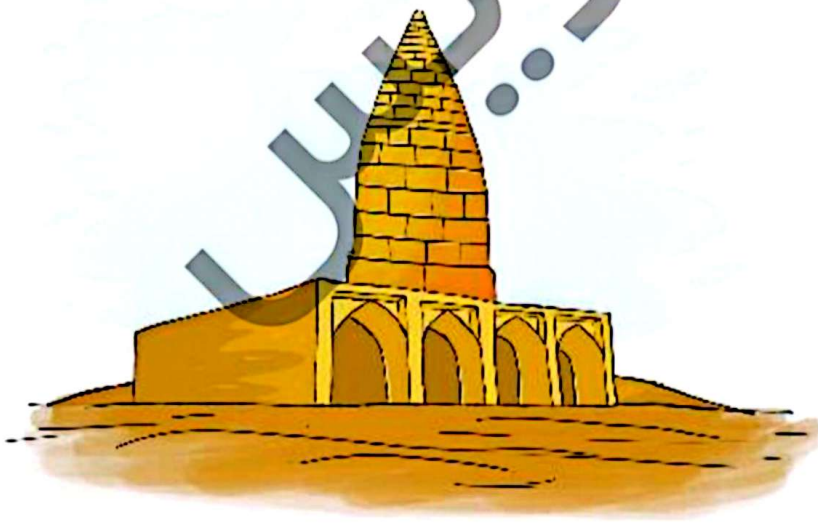
پ: کدام بیت، سه جمله نیست؟

- ۱) خندید بر او شعله که از دست که نالی
- ۲) آن شاخ که سر بر کشد و میوه نیارد
- ۳) تا شام نیفتاد صدای تبر از گوش
- ۴) از گفته‌ی ناکرده و بیسوده چه حاصل

ت: در مصراع زیر کدام کلمه مخفف نشده است؟

«گز من نه دگر بیخ و بنی ماند و نه شاخی»

- ۱) گز
- ۲) دگر
- ۳) بنی
- ۴) شاخی

خوانش و پردازش

حکایت زیر را خوانده و به سؤالات مربوط به آن پاسخ بده.

۶

گروهی از دانشمندان در بارگاه انوشیروان در مورد یکی از مصالح^۱ کشور سخن می گفتند و بزرگمهر که مقام بالاتری داشت، ساکت بود. به او گفتند: «چرا با ما در این بحث سخن نمی گویی؟»
گفت: «وزیران بر مثال^۲ اطمینان هستند و طیب دارو ندهد جز به بیمار. پس چون بینم که رأی شما، صواب است، مرا بر سر آن گفتن، حکمت نباشد.»

«گلستان سعدی باب اول با اندکی تغییر»

الف: بزرگمهر که بود؟

.....

ب: بزرگمهر وزیران را به چه کسانی تشبیه کرد؟

.....

پ: چرا بزرگمهر، ساکت بود؟

.....

ت: سکوت کردن چه زمانی شایسته است؟

.....

۱. مصالح: خوبی‌ها

۲. اطمینان: پزشکان

